List 16. **NOVICE** Tečaj XXVIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 20. aprila 1870.

Gospodarske stvari.

Statistični pregled davkovskih zadev.

Spisal L. Pintar po knjigi „Tafeln zur Statistik des Steuerwesens im österr. Kaiserstaate" izdani po finančnem ministerstvu leta 1858. na Dunaji.

(Konec.)

Planin ima kranjska dežela 42.950 oralov. Surov dohodek orala je cenjen 9 krajc., v Primorji 3 kr., na Štajarskem 13 kr., na Koroškem 15 kr., v gornji Avstriji pa 14 kr.

Svetá, na kterih poslopja stojé, ima kranjska dežela 4.787 oralov. Oral take zemlje je zopet na Kranjskem najviše cenjen, to je, 18 gold. 47 kr., v spodnji Avstriji pa le 10 gold. 28 kr., in vendar veljá štirjaški seženj (klaftra) take zemlje na Dunaji v nekterih legah celó 1000 gold. Uboga kranjska zemlja, da vendar nisi imela ob času cenitve nobenega zastopnika!

Pri novi cenitvi se zemlja, na kterih poslopja stojé, ne bo cenila.

IV. Koliko procentov se je pri poslednji cenitvi pri vsakoršni zemlji za delo in druge stroške od surovega dohodka odbilo.

Pri njivah se je na Kranjskem odbilo 56 procentov (odstotkov), na Štajarskem in v Dalmaciji 60, na Koroškem 55, v spodnji Avstriji 49, in na Marskem le 46 procentov.

Pri ledinah na Kranjskem 48 procentov, drugod povsod več. Na Koroškem 57, na Primorskem 54, na Štajarskem pa celó 62 procentov.

Pri travnikih na Kranjskem 24 procentov, na Marskem 19, na Koroškem 25, na Štajarskem 28 in v Primorji 26 procentov.

Pri vrtih na Kranjskem se je odbilo od surovega prihodka za delo in druge stroške 48 procentov, na Štajarskem 50, v Dalmaciji 54, na Marskem 47, v spodnji Avstriji pa le 43 procentov.

Pri vinogradih na Kranjskem je odrajtanih 64 procentov, na Štajarskem 65, na Koroškem 78, na Primorskem le 62, v spodnji Avstriji pa 55 procentov.

Pri pašnikih na Kranjskem je odbitih od surovih dohodkov za stroške 29 procentov, na Štajarskem 33, na Koroškem 27, v Primorji 30, na Marskem 18 in v spodnji Avstriji 17 procentov.

Pri gozdih na Kranjskem, čujte! ni noben procent odbit! V spodnji Avstriji 4, v Šleziji 3, v Primorji 7, na Koroškem 13, kjer se po borštih pase, na Štajarskem tudi ni noben procent odrajtan. Ravno tako tudi ne v Salcburgu in v gornji Avstriji. Lepa pravica je to, ktera tù tako, drugej drugače meri!

Pri planinah na Kranjskem je odrajtano 10 procentov, drugod povsod manj.

V. Pregled čistega dohodka od enega orala vsakoršne zemlje.

Čisti dohodek od enega orala njiv je srednje (počez) cenjen na Kranjskem 7 gold. 22 kr., v spodnji Avstriji pa le 5 gold. 22 kr., v Krakovi 3 gold. 36 kr., v Primorji 3 gold. 59 kr., v Dalmaciji 2 gold. 13 kr., v Šleziji 5 gold. 42 kr., na Marskem, kjer imajo sila rodovitno Hano, pa le 6 gld. 47 kr., na Štajarskem 5 gold. 58 kr., na Koroškem 6 gold. 47 kr., na Pemskem 7 gold. 49 kr. Tedaj so njive na Pemskem in na Kranjskem najhuje obložene!

Čisti dohodek enega orala ledin je cenjen 5 gld. 30 kr., le v Salcburgu je 5 gold. 47 kr., drugod povsod niže. Čisti dohodek ledin je sila previsoko cenjen na Kranjskem. Na Štajarskem je cenjen le 2 gold. 42 kr., v spodnji Avstriji pa le 2 gld. 34 kr., na Koroškem 3 gold. 45 kr., na Primorskem 3 gold. 1 kr.

Čisti dohodek enega orala travnikov na Kranjskem je cenjen 3 gld. 23 kr., v Primorji 3 gld. 7 kr., v Salcburgu 2 gld. 39 kr., na Koroškem 3 gld. 27 kr., na Štajarskem 4 gold. 16 kr., v Šleziji, na Moravskem in Pemskem čez 6 gold. V senati Lombardiji pa le 4 gold. 8 kr.

Čisti dohodek od enega orala vrta je cenjen na Kranjskem 12 gld. 27 kr., na Koroškem 12 gld. 9 kr., na Štajarskem 10 gold. 30 kr., v spodnji Avstriji 12 gold. 19 kr., na Moravskem 12 gold. 50 kr.

Čisti dohodek enega orala nogradov je na Kranjskem cenjen 10 gold. 49 kr., na Koroškem 2 gold. 43 kr., v Primorji 5 gold. 28 kr., na Štajarskem 11 gold. 18 kr., na Pemskem 16 gold. 9 kr., in v spodnji Avstriji celó 26 gold. 38 kr., kar je gotovo preobilo.

Čisti dohodek od enega orala pašnikov na Kranjskem je cenjen 34 kr., na Štajarskem 53 kr., na Koroškem 39 kr., na Primorskem 10 kr. in v Dalmaciji 3 kr., v spodnji Avstriji pa 1 gold. 40 kr.

Čisti dohodek od enega orala visokih gozdov (Hochwald) znaša na Kranjskem 23 kr., na Koroškem 16 kr., na Štajarskem 20 kr., v Salcburgu 21 kr., v Primorji 23 kr., v spodnji Avstriji 1 gold. 15 kr.

Čisti dohodek enega orala nizkega gozda na Kranjskem znaša pa 28 kr., na Koroškem 15 kr., na Štajarskem 21 kr., na Marskem 2 gold. 44 kr., na Pemskem pa celó 3 gold. 37 kr.

Čisti dohodek enega orala planin je cenjen na Kranjskem 8 kr., v Primorji 3 kr., na Koroškem 15 kr. in na Štajarskem 13 kr., v Salcburgu pa 17 kr.

VI. Po čim so bili posamesni pridelki na Kranjskem in drugod cenjeni.

V I. oddelku tega sestavka sem srednjo ceno vseh pridelkov na Kranjskem in drugod razložil.

Zdaj pa hočem še pokazati, kakošno ceno so imeli pridelki na Kranjskem in drugod v različnih krajih. Da ne bo preveč številek, bom zapisal vselej le najnižo in najvišo ceno posamesnih pridelkov v mnogih deželah in krajih.

Vagán ozimne pšenice je bil posamesno cenjen

na Kranjskem	od	1 gold.	53 kr.	do	2 gold.	36 kr.
v spodnji Avstriji	od	1 „	36 „	do	2 „	24 „
v gornji Avstriji	od	1 „	50 „	do	2 „	20 „
v Šalcburgu	od	2 „	— „	do	2 „	30 „
na Štajarskem	od	1 „	50 „	do	2 „	30 „
na Koroškem	od	2 „	— „	do	2 „	30 „
v Primorji	od	2 „	4 „	do	2 „	30 „
na Marskem	od	1 „	32 „	do	2 „	12 „
v Šleziji	od	1 „	48 „	do	2 „	4 „
v Krakovi	od	1 „	16 „	do	1 „	24 „
v Dalmaciji	od	1 „	40 „	do	2 „	10 „

Iz tega je očitno, da je bila najniža cena ozimne pšenice v Primorji najviša, in najviša cena pa na Kranjskem najviša.

Vagán jare pšenice je bila cenjena

na Kranjskem	od	2 gold.	— kr.	do	2 gold.	5 kr.
v spodnji Avstriji	od	1 „	26 „	do	2 „	— „
v gornji Avstriji	od	1 „	40 „	do	1 „	50 „
v Šalcburgu	od	1 „	50 „	do	2 „	20 „
na Štajarskem	od	1 „	36 „	do	2 „	3 „
na Koroškem	od	1 „	50 „	do	2 „	20 „
na Marskem	od	1 „	25 „	do	1 „	56 „
v Šleziji	od	1 „	40 „	do	1 „	58 „

Vagán ozimne rži je bil cenjen

na Kranjskem	od	1 gold.	3 kr.	do	1 gold.	30 kr.
v spodnji Avstriji	od	1 „	4 „	do	1 „	32 „
v gornji Avstriji	od	1 „	10 „	do	1 „	34 „
v Šalcburgu	od	1 „	16 „	do	1 „	40 „
na Štajarskem	od	1 „	— „	do	1 „	26 „
na Koroškem	od	1 „	— „	do	1 „	28 „
v Primorji	od	1 „	18 „	do	1 „	30 „
na Marskem	od	— „	50 „	do	1 „	20 „
v Šleziji	od	1 „	5 „	do	1 „	20 „

Vagán ječmena je bil cenjen posamesno

na Kranjskem	od	— gold.	54 kr.	do	1 gold.	18 kr.
v spodnji Avstriji	od	— „	41 „	do	1 „	6 „
v gornji Avstriji	od	— „	45 „	do	1 „	— „
v Šalcburgu	od	— „	50 „	do	1 „	5 „
na Štajarskem	od	— „	54 „	do	1 „	12 „
na Koroškem	od	— „	54 „	do	1 „	12 „
v Primorji	od	1 „	— „	do	1 „	12 „
na Moravskem	od	— „	31 „	do	— „	55 „
v Šleziji	od	— „	45 „	do	— „	55 „
v Krakovi	od	— „	34 „	do	— „	38 „
v Dalmaciji	od	— „	54 „	do	1 „	6 „

Najniža cena ječmena je bila toraj na Primorskem najviša.

Vagán ovsa je bil cenjen posamesno

na Kranjskem	od	32 do	51 kr.
v spodnji Avstriji	od	32 do	52 „
v gornji Avstriji	od	33 do	45 „
v Šalcburgu	od	37 do	48 „
na Štajarskem	od	32 do	46 „
na Koroškem	od	32 do	48 „
v Primorji	od	36 do	46 „
na Moravskem	od	23 do	36 „
v Šleziji	od	30 do	36 „
v Krakovi	od	24 do	27 „
v Dalmaciji	od	36 do	44 „

Vagán prosá je bil cenjen

na Kranjskem	od	— gold.	54 kr.	do	1 gold.	— kr.
v spodnji Avstriji	od	1 „	3 „	do	1 „	3 „
na Štajarskem	od	— „	48 „	do	1 „	— „
na Koroškem	od	— „	56 „	do	1 „	14 „
v Primorji	od	1 „	5 „	do	1 „	12 „
na Marskem	od	— „	53 „	do	1 „	— „
v Dalmaciji	od	1 „	6 „	do	1 „	12 „

Vagán turšice je bil cenjen

na Kranjskem	od	— gold.	58 kr.	do	1 gold.	23 kr.
v spodnji Avstriji	od	— „	46 „	do	1 „	1 „
na Štajarskem	od	— „	54 „	do	1 „	12 „
na Koroškem	od	— „	54 „	do	1 „	21 „
v Primorji	od	1 „	4 „	do	1 „	36 „
na Moravskem	od	— „	45 „	do	1 „	2 „
v Dalmaciji	od	1 „	6 „	do	1 „	18 „

Vagán ajde je bil cenjen

na Kranjskem	od	— gold.	46 kr.	do	1 gold.	9 kr.
v spodnji Avstriji	od	— „	35 „	do	— „	47 „
v gornji Avstriji	od	— „	45 „	do	— „	50 „
na Štajarskem	od	— „	40 „	do	— „	52 „
na Koroškem	od	— „	40 „	do	1 „	5 „
v Primorji	od	1 „	3 „	do	1 „	15 „
na Moravskem	od	— „	45 „	do	1 „	10 „
v Krakovi	od	— „	30 „	do	— „	36 „
v Dalmaciji	na	1 gold.				

Toraj je bila primorska ajda najviše cenjena.

Vagán krompirja je bil cenjen

na Kranjskem	od	12 do	20 kr.
v spodnji Avstriji	od	10 do	18 „
v gornji Avstriji	od	10 do	18 „
na Štajarskem	od	10 do	16 „
na Koroškem	od	10 do	14 „
v Primorji	od	16 do	20 „
na Marskem	od	10 do	18 „

Primorski krompir je toraj najdraži.

Cent sladkega sená je bil cenjen

na Kranjskem	od	24 do	39 kr.
v spodnji Avstriji	od	21 do	39 „
v gornji Avstriji	od	21 do	33 „
v Šalcburgu	od	24 do	36 „
na Štajarskem	od	21 do	36 „
na Koroškem	od	21 do	33 „
v Primorji	od	21 do	39 „
na Moravskem	od	24 do	40 „
v Šleziji	od	27 do	33 „
v Krakovi	od	24 do	27 „
v Dalmaciji	od	15 do	24 „

Cent otave sladke je bil cenjen

na Kranjskem	od	18 do	33 kr.
v spodnji Avstriji	od	15 do	30 „
v gornji Avstriji	od	16 do	24 „
v Šalcburgu	od	18 do	26 „
na Štajarskem	od	18 do	27 „
na Koroškem	od	15 do	27 „
na Moravskem	od	18 do	33 „
v Šleziji	od	21 do	27 „
v Krakovi	od	18 do	21 „

Cent detelje je bil cenjen

na Kranjskem	od	27 do	39 kr.
v spodnji Avstriji	od	18 do	30 „
v gornji Avstriji	od	16 do	29 „
v Šalcburgu	od	20 do	29 „
na Štajarskem	od	18 do	33 „
na Koroškem	od	21 do	33 „
na Moravskem	od	23 do	36 „
v Šleziji	od	30 do	33 „

Avstrijsko vedro vina je bilo cenjeno

na Kranjskem	od	— gold.	48 kr.	do	12 gold.	— kr.
v spodnji Avstriji	od	1 „	6 „	do	5 „	30 „

na Štajarskem	od —	gold.	48 kr.	do 5	gold.	30 kr.
v Primorji	od 1	„	— „	do 5	„	— „
na Moravskem	od 1	„	18 „	do 4	„	30 „
v Dalmaciji	od —	„	36 „	do 1	„	48 „

Kranjsko vino je tedaj najdraže v Cislajtaniji! po *12 gold.* vedro, — najboljše avstrijsko pa le po *5 gold. 30 kr.!!* — Kakošna sleparija! Kje so vendar imeli cenitelji pamet!

Klaftra 30 col dolgih trdih drv je bila cenjena

na Kranjskem	od 4	kr.	do 1	gold.	25	kr.
v spodnji Avstriji	od 14	„	do 7	„	24	„
v gornji Avstriji	od 8	„	do 3	„	30	„
v Salcburgu	od 8	„	do 2	„	6	„
na Štajarskem	od 4	„	do 3	„	—	„
na Koroškem	od 2	„	do 1	„	25	„
v Primorji	od 6	„	do 4	„	30	„
na Moravskem	od 12	„	do 4	„	—	„
v Šleziji	od 42	„	do 3	„	30	„
v Dalmaciji	od 9	„	do —	„	48	„
v Krakovi	od 1 gold.	20	kr.	do 2	„	30 „

Res malo je, 3 stare ali 5 novih krajcarjev dati za klaftro drv na porobku. Toda kdor vé, kje so na gorenskih snežnikih drva, se temu ne bo čudil, da so jih tako nizko cenili. Ako človek pravilo drv odrajta, je še danes dosti krajev na Gorenskem, postavimo, na Stolu na Zelenici, na višavah Jelovice, pod Triglavom v daljnih borštih na Dovjem, v Kranjski gori in drugod, kjer les še zdaj na porobku nobene vrednosti nima, ker tako daljno in odročno spravilo vso vrednost lesa sné.

VII. Koliko lesa priraste na oralu gozda v enem letu na Kranjskem in drugod.

Na oralu gozda priraste v enem letu srednje (im Durchschnitte).

Na Kranjskem $^{91}/_{100}$ klaftre lesá.

Toraj malo manj kakor eno klaftro.

V spodnji Avstriji le	$^{87}/_{100}$	klaftre.
v gornji Avstriji	$1^{17}/_{100}$	„
v Salcburgu	$1^{15}/_{10}$	„
na Štajarskem	$1^{2}/_{100}$	„
na Koroškem	$^{90}/_{100}$	„
v Primorji pa le	$^{65}/_{100}$	„
na Moravskem	$1^{21}/_{100}$	„
v Šleziji	$1^{26}/_{100}$	„
v Krakovi	$1^{6}/_{100}$	„
v Dalmaciji	$^{18}/_{100}$	„

Tako sem vam, dragi rojaki, povedal, kako so cenili naše pridelke; — napnimo vse močí uma in besede, da odvrnemo grozno krivico, ki je trla naša posestva. In kaj je največ tega krivo? To — da so tujci — brez nas — cenili našo zemljo, uradniki naši pa niso imeli vednosti ali poguma, da bi se bili ustavili krivici.

Gospodarske skušnje.

* Ali je koristno več sort cepiti na eno drevó? — Nekteri mislijo, da je to le igrača; al to ni res. Angleži imajo navado, da na eno in isto hruško cepijo polovico zgódnih sort, polovico pa pôznih. Če zgodaj cvetečo sorto pokvari neugodno vreme, tem bolje se mnogokrat obnaša ona, ki je cvetela pozneje. Zgôdna hruška zorí, kedar drevo še tako malo močí potrebuje, da redí pozno sorto; kedar pa ta zorí, zgôdna sorta ne obtežuje več drevesa, tedaj pôzni lahko ves živež daruje. Tudi pri dvakratnem pridelku ne gré toliko sadja v nemar kakor le pri enem. Po takem tedaj utegne gospodar najžlahnejša plemena si izrejati, čeravno ima le malo prostora in le malo dreves.

* Precepiti stara sadna drevesa donaša dvojni dobiček: namesti slabejih sort se dobijo dobre, namesti nerodovitnih pa rodovitne. Kedar se pa tako staro drevo precepi, naj se vzamejo cepiči prav rodovitnih sort, in izberó naj se le zdrava in še močna drevesa; sicer je delo zastonj, kajti od debla, ktero je že trohljivo, ne moreš več upati potrebne močí. Se vé, da je stareja drevesa treba včasih pognojiti.

Kako obdelujejo in izdelujejo lan v Moravskem Schönbergu in bližnji okolici.

Nauk za povzdigo našega domačega predivstva.

Spisal Rihard Dolenec.

(Dalje.)

3. Blatno gojenje.

Predno pa od gojenja prestopim na obravnavo in izdelovanje dogojenega lanú, hočem še nekoliko dobro izpeljanih godilnic ob kratkem omeniti, in potrebne opombe in mere dodati.

Prva zasluži biti imenovana godilnica g. Fr. Donartha, obstoječa iz dveh jam in enega bajerja, v kterem se premrzla studenčnica pred rabo nekoliko ogreje.

Podoba 10.

A. zgornji pregled.

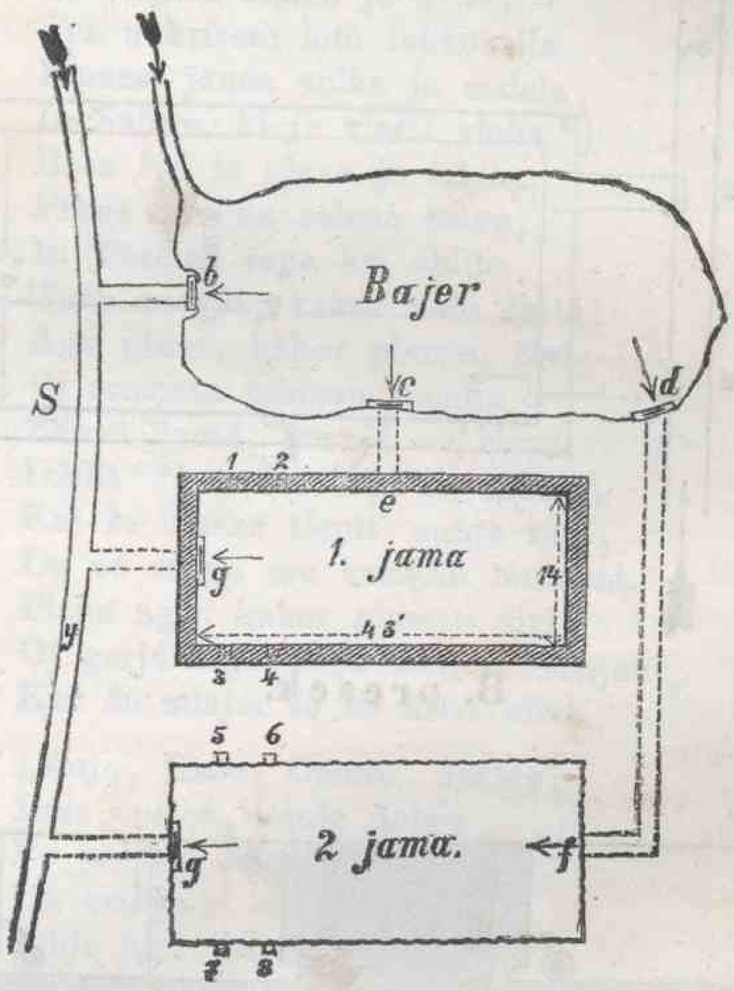

B. presek.

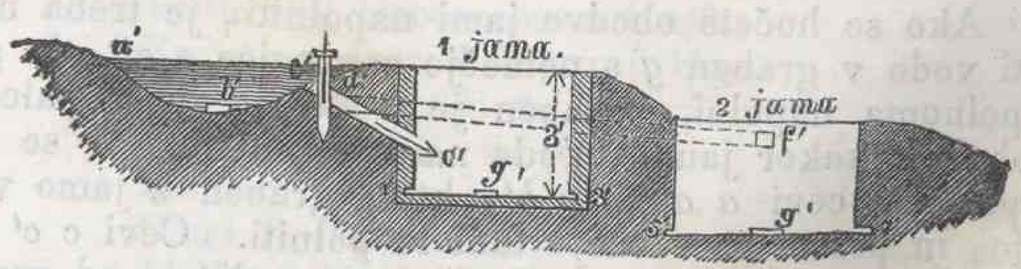

Kakor podoba *A* zgornjega pogleda kaže, je voda iz bližnjega studenca *S* po vodnjaku *aá* v bajer napeljana.

Iz tega se skozi zapornico *b' b* tudi lahko nazaj v studenec izpustí. Vode objame bajer toliko, da se lahko obe jami na enkrat napolnite. Zapornica *c d* in *c' d'* služite za napolnjene prve obzidane in druge le opletene jame. V prvo se izliva voda pri črki *e e'*, v drugo pri *f f'*. Zapornici *g g* in *g g'* služite za odtok vode iz jam. S številkami *1, 2, — 3, 4, — 5, 6, — 7, 8* in *1', 3', —*

*

5′, 7′, so naznanjene prve po 4 in do 5 palcev globoke luknje za tramiče, na ktere se deske pribijejo.

Godilnica Schönberške kmetijske in predivo izdelovalne šole obstojí iz dveh jam; bajerja ne potrebuje, ker voda ni studenčnica, ampak oteklica bližnje 22 oralov velike bledilne senožeti, ktera se zavoljo dolzega in počasnega teka že sama na sebi zadosti ogreje. Opomniti pa moram, da sledeča podoba nikakor ne predočuje godilnice v takem stanu, v kakoršnem se resnično iznajde; ampak le v takem, v kakoršnem bi se mogla iznajti, kajti zanemarjena je tako, da se v eni jami kar nič goditi ne more, v drugi pa le za silo v 4 že narejenih kadéh; pol je služi za namakovanje borovih ceví. Tako zanemarjena godilnica pa gotovo ni na čast predivoizdelovalni šoli.

Podoba 11.

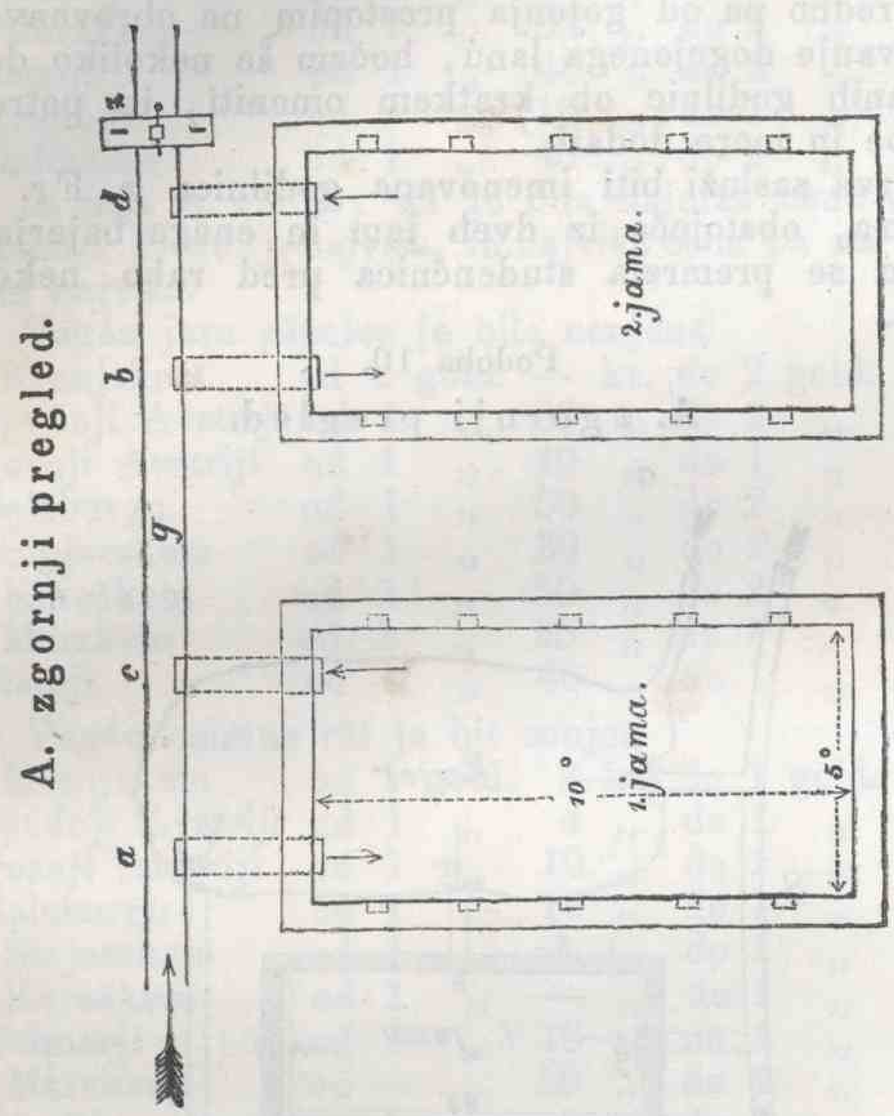

B. presek.

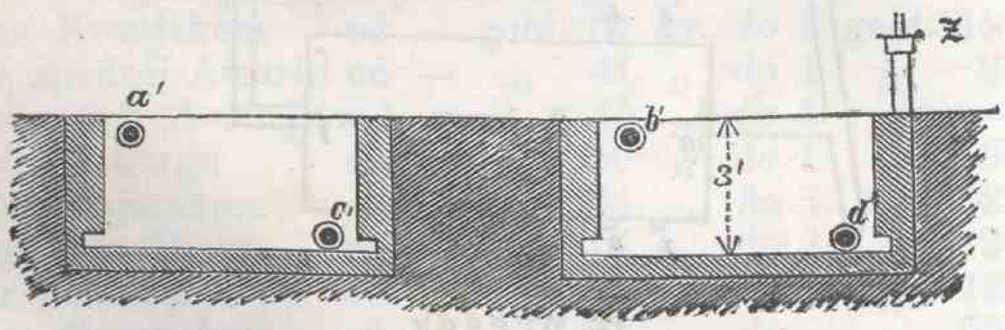

Ako se hočete obedve jami napolniti, je treba napeti vodo v graben *g* s pomočjo zapornice *z z′*, da ga popolnoma napolni. Graben je 3 čevlje in 8 palcev globokeji kakor jami. Voda naraste potem, ko se je napela do ceví *a a′* in *b b′*, ktere graben z jamo vežejo, in potem se začnejo tudi te polniti. Cevi *c c′* in *d d′*, kteri za izpust vode služite, ste med tem od zunaj zamašeni. Da se jami zopet izpraznite, ni treba druzega kakor zapornico vzdigniti in cevi *c c′*, *d d′* odmašiti. Večkrat je potrebno samo eno jamo napolniti in drugo prazno pustiti, ali pa tudi nasprotno. Da se to lahko opravi, treba je izpustilne cevi *c c′* — *d d′*, kakor tudi napeljavne *a a′* in *b b′* z zamaški previdéti. Da ni treba, ko se izpustilni zamaški odmašavajo ali pa zamašavajo, vselej po vodi bresti, se lahko zamaški vrh cevi namesti na konci napravijo in z dolgim ročem previdijo. Roč se zopet lahko tako primeri, da pri vsakem zamaševanji sam od sebe naravnost v luknjo pade, na primer tako-le:

Podoba 12.

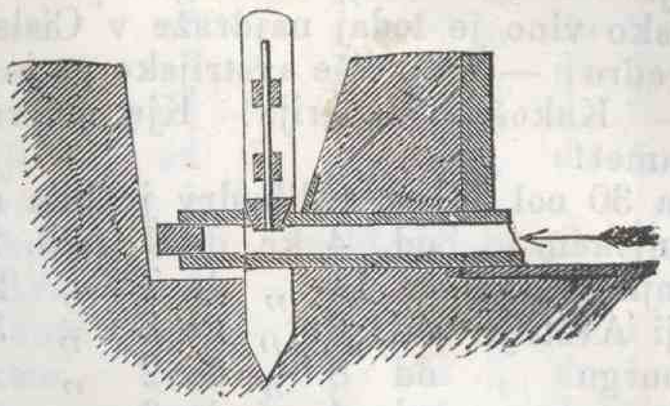

Lahko bi še več druzih drugače osnovanih godilnic priobčil, vendar mislim, da bi bilo to odveč saj si vsak svojo godilnico po danih dveh izgledih in ugodnih okolščinah lahko tako napravi, kakor mu ravno najbolj kaže.

S tem sem z gojenjem lanú pri koncu. Prestopimo tedaj k izdelovanju prediva.

(Dalje prihodnjič.)

Mnogovrstne novice.

* *„Nova zaloga kranjskih čbel“* se imenuje naprava, ki se bo 1. maja t. l. začela na grajščini pl. Fr. Langerja v Pogančah blizo Novega mesta na Dolenskem pod vodstvom onega g. Portmana, ki je poprej skozi 18 mesecev v službi bil pri baronu Rotschütz-u v Višnjigori. Namen te naprave je s kranjskimi čbelami, ki jih Nemci zeló číslajo, kupčevati po svetu. Gosp. Portman razglaša v posebnih pismih ceno kranjskih čbel od aprila meseca do konca oktobra. Cena jim je tako visoka, da privoščimo gosp. Portmanu prav veliko kupca v tujih deželah, kajti če jih prodá prav obilo, bode jih tudi našim čbelorejcem plačeval drago, in tako bodo oni na dobičku in pa on. Če, na priliko, od meseca junija do konca avgusta eno plodno matico s 3 funti druzih čbel na tuje proda od 7 do $8^1/_2$ gld., cel kranjsk panj pa s satovjem in medom od septembra meseca do konca oktobra po 9 gld., dobra bode kupčija! Portman prodaja tudi panjove po svoji iznajdbi s satovjem, medom in čbelami po 16 gold.

* *Vlada, ktera zná dobro gospodariti.* Angležka vlada, kakor se razvidi iz proračuna za letošnje leto, tako dobro gospodari, da bode prihranila (prišparala) to leto enajst milijonov gold. Razen tega bode angležko ministerstvo mornarstva prihranilo do 8 milijonov goldinarjev.

* *Slaba letina pretí tudi na Hrvaškem.* V varaždinskih goricah je trte veliko pozéblo; kaže se, da je tretjina propala. O ozimnem žitu, posebno pa zarad rží čujejo se še huji glasi; večidel so jo morali podorati in z jarino zasejati.

Zgodovinska črtica.

Odkod klic „hurrah“.

V časniku „G.“ se bere sledeče: Pri narodnem preseljevanji v starodavnih časih so Germani (Nemci) kričali „hara“; brž ko ne je v vzhodnih deželah v boji s Slovani, Huni in Avari klic „hara“ se premenil v „wara“; po križanskih vojskah sta se v vojski nemških konjikov med druzimi klici slišala klica „hara jo“ in „warra wei“. Iz „hara“ izvirajo lovski klici „hala“, „halo“ in „hali“. Trume prostih vojakov (Lanzknechte) so kričale „herra her“. V 30letni vojski so nemški zastavniki vpili „hoscha“. V začetku našega stoletja je klic „hurrah“ iz ruske armade se med prusko za-

plodil, in zdaj so Nemci spet svoj starodavni vojni klic sprejeli, kterega so si Rusi od Germanov izposodili. Opomniti je, da se je klic „hurrah“ tudi v 7letni vojski mnogokrat čul in sicer v krdelih cesarskih slovanskega rodú; kričali so „hurraj“, to je „v raj“ (paradiž); ta klic se menda bolje vjema z ruskim „hurrah“ kakor s starogermanskim „harra“.

Jugoslavensko slovstvo.

* Jugoslavenska akademija v Zagrebu je ravnokar izdala 10. svojo knjigo pod naslovom: „Rad jugosl. akad. znanosti i umjetnosti“, ktera obsega dva obširna članka: enega od S. Ljubića „o Markanturu Dominisu Rabljaninu“, druzega od dr. Fr. Račkoga „Bogomili i Patareni“ (drugi del.)

* Od knjige: „Časovi književne zabave“, ki jo izdaja Velimir Gaj v Zagrebu, prišla sta nedavno na svitlo 5. in 6. zvezek. Med druzimi članki zanimajo nas osobito „Poviestne crtice o narodnom kazalištu u Zagrebu“, ki jih je izdajatelj posnel iz svojih zapiskov. V teh črticah, ki segajo od 1848. do 1860. leta, popisuje on po imenu vse gledališčine igre, ki so se predstavljale na zagrebškem narodnem gledališču, in kaže mnogo „discrimina rerum“ tega gledališča. Ves repertoâr je zapisan v zgodovinske te črtice, ki so zares jako zanimive — in to še posebno nam, ki stojimo v prvem letu, kar se je slovenski dramatiki odprlo — javno deželno gledališče v Ljubljani. Iz mnozega obzira priporočamo tedaj zvezek 5. in 6. V. Gajeve knjige „Časovi književne zabave“ ljubljanskemu dramatičnemu društvu.

Lepoznanski del.

Smrt Smail-Age Čengića.

Po Ivanu Mažuranić-u, poslovenil Janez Bilc.

(Dalje.)

IV.

Harač.

Gacka polje, lepo ti si,
Kedar glada ni v tebi,
Glada ljutega in siromaštva!
Al te danes stisnili so revno
Krvni moži in orožje svetlo,
Bojni konji, belkasti šotori,
In železje, in verige grozne.

Kaj možje, kaj hoče orožje svetlo,
Kaj li konji? ino kaj šotori?
Kaj orožje? kaj verige grozne?
Smail-aga zbira krvni harač *)
Tam po Gackem in okoli njega.
Sredi polja je razpel šotore,
Razposlal je haračlije **) ljute,
Haračlije, volki jih izjedli,
Ter cekin od glave rúmen išče,
Tolstega od ognja išče ovna.
In za harem si devico išče.

Haračlije jezdijo od iztoka,
Rajo nago vlačijo na repih;
Haračlije jezdijo od zapada,
Rajo nago vlačijo na repih;
Jezd'jo zmaji s severa in juga,
Rajo nago vlačijo na repih.

*) Harač = davek, ki ga raja (kristijan) Turkom plačuje.
**) Haračlija = nabiralec harača.

Raja revna z rokama na hrbtu
Na konopcu sled sledí konjičev.
Bog premili! kaj je raja kriva?
Al je kriva, da morí glad Turka?
Al je kriva, da slabost jih bije?
Kaj je kriva? — Kriva, da je živa,
In da nima, kar Turčinu treba:
Zlata r'menga ino bel'ga kruha.

Med tem aga z dobrim konjem
Pred šotorom se igraje
S sulico oko bistro vadi,
In desnico hrabro uri.
Turke druge zdaj izmaga v skoku
Konja brzega, zdaj s sul'co,
Dober junak, da je človek taki!

Ko zagleda hlapce ljute,
Kakšen plen da mu peljajo,
Zaletí se kakor strela
Na rumencu, dobrem konju,
Ter dirjaje skušnje dela,
Z roko vrže ostro sulco.
Prvi vlaški glavi jo nameni.

Ali tudi dobremu junaku
Včasi hrabra roka ne zadene.
Zdaj hotela tako je nesreča.
Se spodtaknil brzi je rumenec,
Zažvižgala sulica je zvita,
Ter u krivem letu lahkokrila
Namest janca volka je zadela,
In Saferu, ki je vlačil vlaha *)
Reva luč iz glave je izbila.
Prhne oko na zeleno travo,
In Turčina črna kri oblije.
Turk zacvili, kakor kača ljuta;
Aga plane, kakor plamen živi:
Oj sramota takemu junaku
Zbirat harač, harača ne zbrati
Džilit **) vreči, cilja ne zadeti,
Kaj še Turke slepit' mesto raje,
Da se smeja mu kristjan hudobni.
Plane aga, kakor plamen živi;
Oj gorjé kaj bo od zdaj s kristjani,
Ker do zdajci so že krivi bili!

„Mujo, Haso, Omere, Jašare,
Brzo, psice, konje dobre
Po poljani zaigrajte,
Da kristjane vidimo dirjati!“
Rjuje aga, ko bik ljuti.

Hlapci brzi brzo poslušali.
Zaigrali po poljani konje.
Vpitje sliši hlapcev se na konjih,
Konjska podkev sliši se pod hlapci,
Vriš kristjanov sliši se za konji.
Prvi časek meniš, da pretekla
Lastavca bo raja, konje vile;
Drugi časek razločit' ne moreš,
Al hitreji konji so, al raja;
Tretji časek konji prehiteli
Revno rajo; ta zastajat' začne.
Da četrti časek pa pogledaš,
Revna raja padala na tla je,
Vlačijo po tleh jo konji brzi,
In po prahu in po blatu,
Izpod mesta Hektorove Troje,
Ko bogovi so jo zapustili.

*) Vlah = kristijan.
**) Džilit = sulica.

Aga stóji in stojijo Turci
In nad žalostnim prizorom
Pasejo oko si srdito.
Krvi žejo grozno si gasijo
Z vlaško krvjo, z vlaško muko.
Poskakuje srce jim veselja;
Vsi na glas se krohotajo
Na lep prizor, kedar raja,
Kedar pseta padajo na zemljo.
Had *) prokleti tako se krohoče
Ko se grešnik v večnih mukah joče.

Turci niso ponehali,
Jenjali so konji dobri,
Zavlečeči ravno polje
Z mesno brano, grozno živo;
Ponehali, — postajali.

Takrat aga: „Glejte hlapci,
Crka raja, crka harač, hlapci;
Ali pojd'te, vzdignite mi rajo —
Morda rešite mi harač.“

Hlapci slabi slabšega gospoda
Tróstroke so biče vzeli
Ter od brzih konj so odskočili,
Na pol mrtvo rajo še pretepat,
Da se morebit oživé zopet.

Trak trostroki, grozni biča,
Ki ga vodi roka urna,
Po brezčutnem žvižga zraku,
Ter s trostrokim zobom tiho
Mučeničko grize meso,
In krvave stvarja vrelce;
Ak spodtakne se desnica urna
Po telesu črno-modrih
Kač podobe grozen piše,
Dok nesrečna pod njim žrtva izdiše.

„Ajde raja, ajd **) na noge,
Ajd na noge psi kristjanski!“
Z turških ust po polju se razlega.
Kdor je jači onemogle
Pod udarci zbira duhe,
In na slabe noge se opira;
Kdor je slabji, kakor v večnem spanju
Sliši klete le besede,
In čuteči zbadalo nemilo
Že na pol zgubljeno oživlja dušo,
Ter se miče in čveteronožno
Po zelenem leze polju,
Dokazuje to, da ne le zadnja
Tromba mora mrtve k sodbi budit',
Ker trostroki delajo to biči.

Ko prileze vsa krvava
Do šotorja raja tužna,
Divji aga, spaka grda
„Harač, raja, karač!“ kliče
„Harač, harač al še hujše biče!“

Stvarnik pticam dal nebó najvikši,
Tihe luknje in preljube gnjezda;
Ribam vode in neznerno morje,
Hišo iz stekla, naj se v nji množijo;
In zverini travnike in gore,
Hladne luknje in zelene loge;
Revni raji? Dal še suhe skorje
Kruha ni, da s solzami jo kvasi.
Pa kaj pravim? Dale so nebesa
Pa pobral je vse požrešni Turčin. (Dal. prih.)

*) Had = hads grški.
**) Ajde, ajd = poklic; na, na noge!

Kratkočasnice.

* Neki oče je rekel svoji hčerki: „Ženska, ktera se moží, dobro storí, a ona, ktera devica ostane, storí še bolje“. — „Pustite me tedaj, oče, da storim dobro, a druge naj storé bolje“ — zavrne očetu prebrisana hčerka.

* Neka gospodinja je iz službe djala svojo deklo, ker dalje ni môgla strpeti nečednosti njene. Pri odhodu jo prosi dekla, naj jej tega ne zapiše v spričalo, ker bi jej škodilo pri vdinjanji v drugo službo. Gospodinja jej toraj zapiše v spričalo to-le: „Katra Zamuzanka nima druzega pogreška razen tega, da se zeló — vode bojí.“ „Pučki Prij.“

Dopisi.

Iz Gradca. (*Odgovor preuz. škofa Strosmajera*) na čestitko od tukajšnjih Slovanov mu poslano, glasí se tako-le: „Plemenita gospodo! Moga se srdca živo kosnuše čuvstva, koja mi u cienjenoj pouzdanici Vašoj za râd moj na sadašnjem crkvenom sborištu prijateljski izraziste. Primite ovim najsrdačniju zahvalnost i ostajte uvjereni, da će i odslje svako moje djelovanje to za crkvu to za našu domovinu biti odjekom moje sviesti i mojega obsvjedočenja. Bog Vas, gospodo, blagoslovio i pratio po svih stazah Vaših, e da biste crkvi i otačbini koristni bili! Sobitom ljubavlju ostajem

Vam iskreno udani Strosmajer biskup.“

U Rimu pri svetom Jerolimu slovinskom dana 16. ošujka 1870.

Iz Gradca. (*Za potovajočega učitelja kmetijstva*) si je družba kmetijska naša po razglasu odborovem od 22. marca l. l. izvolila gosp. P. N. Feuserja, ki je poprej bil potovajoč učitelj kmetijstva pri dunajski družbi kmetijstva. Mi gosp. Feuserja dobro poznamo iz tehtnih gospodarskih sestavkov, ki so jih že večkrat prinesle „Novice“. *) Njegova naloga je, da vsako leto potuje po deželi in se udeležuje podružničnih séj in družbenih zborov; šel bo pa tudi, ako ga kaka podružnica želí, na tabore kmetijstva govorit in poučevat.

Iz Hrvaškega. (*Franjo Žužel*), mnogozasluženi župnik in rodoljub z dušo in telesom, ki je z zaporom okusil tudi „liberalizem“ nove êre, je na gornji Reki 13. dan u. m. umrl. Z njegovo smrtjo zgubí domovina največega boritelja svojih pravic. Večna mu slava!

Iz Trsta 12. aprila. — Tudi drugi naš poslanec Conti se je vrnil iz Dunaja nazaj ter je opravičil svoj izstop iz državnega zbora tako, da so zdaj zadovoljni tudi taki, ki so poprej grajali Conti-a in Hermet-a, da sta s Slovenci vred slovó dala Dunaju. Hermet je neki rekel, da nikoli več ne sprejme poslanstvu v državni zbor. — V Kopru se je 10. dan t. m. proti večeru zgodilo nekaj, kar očitno priča, kamo pridemo z „brezversko“ propagando. Šla je namreč procesija iz cerkve memo neke kavarne; ondi so stali laški „liberalci“, ki se tù zovejo „liberi pensatori“ in nalašč se ni odkril nobeden. To pa je izbudilo tako nevoljo med pobožnim ljudstvom, da so nekteri iz procesije planili nad te zasmehovalce katoliškega običaja in se je v kavarni boj začel, kteremu je bilo še le konec, ko so vojaki prihiteli in mir storili.

*) Gosp. Feuser je jako učen kmetovalec ne le v besedi, temuč tudi djansko. Mi ga poznamo iz Ljubljane, kjer je nekoliko let bival kot posestnik mahú. Po rodu Nemec (Prus) se je v kratkem času precej naučil slovenščine in je bil Slovencem v mislih in djanjih svojih tako pravičen, da smo mnogokrat rekli: „to je edini pošten Nemec, ki ga poznamo“. Za trdno se nadjamo, da se ni izneveril, in zato ga morajo tudi štajarski Slovenci zaupljivo sprejeti.

Vred.

V Senožečah 17. aprila. (*Nove občinske volitve.*) Jasen dokaz tega, da so tudi naši kmetje vže prespali národno spanje in prebudivši se jeli spoznavati, kdo je za-nje in kdo proti njim, je sijajna zmaga národne stranke pri tukajšnjih volitvah v novi srenjski odbor. Vkljub vsem agitacijam, napenjanju in moledovanju krog volilcev, vkljub vsem razglasom in priporočilom „ljubljencev" svojih — propala je pri volitvah 11. in 12. dan t. m. tukajšnja nemčurska koterija s svojimi privrženci popolnoma. Ni se jej posrečilo, ne enega izmed 27 nasvetovanih kandidatov v odbor spraviti! Čudna pa je res „korajža" te „mameluške dece". Videvši, da so pri glasovanji 3. volilnega oddelka propali, so „korajžno" vse zaupanje ostalima oddelkoma „šenkali" in drugi dan so imenitniši patroni te stranke z vso samosvestjo v volilno sobano prikoračili, a videvši vrle Gaberčane neomahljivo od narodne stranke nasvetovane može voliti, jeli so debelo gledati, kakor bi jo bili ravnokar iz brloga primahali, ter — kaj pa naj bi storili?! — pomêli so jo, volitve nevdeleživši se, meni nič tebi nič iz volilne sobane. Národna stranka je tedaj popolnoma zmôgla. Zdaj se pa čuje, da išejo — nemčurski patroni namreč — kakor pravi domači naš izrek „dlake v jajci", to je, volitev bi radi ovrgli! Dobro srečo — dokler jih „grimnost in vicja" ne prejé.

Divoslav.

Iz Vipavske okolice 17. apr. V. (*C. k. deželnemu predsedstvu na znanje.*) Častiti čitatelji „Novic" so menda že do grla siti dopisov večnih pritožeb zarad nespolnovanja glasovitega §. 19., za kterega je nekterim uradnikom tako malo mar kakor za lanski sneg. Vendar ne bode odveč, da jim še eno „storijco" zapišem od naše vipavske davkarije. Pretekli teden prinese rdeč „cuštelar" listeč nekemu vaščanu, se ve da v njemu nerazumljivem jeziku. Ko mu ga izročiti hoče, pogleda ga mož; ko pa vidi, da so nemške kljuke, kar brž mu odgovorí, da ne sprejme lista, ker ne razume, kaj da je zapisano v njem, drugim pa, da ne nese lista prebirat, ker bi moral za to še plačevati. Hitro „cuštelar" na to zarenčí: „ha, moraš!" Ker pa le ni hotel vzeti lista, pokliče dva moža, mislé si, da bo šlo, in reče mu, da bo moral pot, če še enkrat zato pride, sam plačati in še več drugih stroškov. Al zastonj. Ko „cuštelar" vidi, da njegove besede pri kmetu so bob v steno in da na vse njegovo režanje in žuganje le smejaje odgovarja, da se vseh naštetih stroškov nič ne bojí ter da ne sprejme nemškega lista, gré srdit v štacuno, kupi za krajcar žebljev ter pricopotá nazaj z možmi. Zdajci praša še enkrat pohlevno: „ne vzamete?" Ko vidi, da kmet ostane gluh za vse njegovo besedovanje, se obrne in — pok! na vrata pribije list. „Tako je meni „zašafano" — bomo že videli, ali bote prebrali ali ne!" Tako zagode in odide. — Naj bere to resnično dogodbo sl. deželno predsedstvo in samo sodi, kako se godí §. 19. v vipavskih uradnijah posebno v davkariji! — Ako se, česar se za gotovo nadjamo, napravi pri nas tabor, povzdigniti moramo glas za to, kar nam je po postavi zagotovljeno; sicer pa naj ravná vsak tako, kakor je storil naš pošteni mož, in vžugali bomo s stanovitnostjo, ako ne damo v kozji rog vgnati svojih národnih pravíc!

Iz Kranja na vélikonočno nedeljo. (*Požar na Klancu.*) Danes, tri četrtinke na eno po polnoči, začelo je na Klancu poleg Kranja goreti. 8 hiš, pa 6 do 7 druzih poslopij je pogorelo. Ondi, kjer je goreti začelo, zgorela je lastniku tudi živina; drugi so svojo oteli. Gasilcev sicer ni manjkalo, al zarad pomanjkanja vode v vasi (iz Kokre se jo namreč morala voziti) gasenje ni bilo vspešno; prizadevalo si je vendar na vse strani kar koli je bilo mogoče obmejiti požar, da se ni dalje širil. Posebno so pa pripomogli mestnjani iz Kranja, da se je ogenj kmalu pogasil. Gospod Jugovic pripeljal je svojo gasilnico, mestni podžupan gosp. Pavšlar pa mestno, in ker je mestnjanov dokaj pritisnilo, ki so na vso moč delali, je bil ogenj kmalu pogašen. Toraj čast in hvala njim in vsem drugim, ki so se udeležili gasenja. Saj je sladka zavest v potrebi pomagati bližnjemu. Pogorelci so bili sicer vsi (čast jim!) zavarovani zarad škode po ognji; al to odškodovanje je le pripomoček za stavbe, poslopja bojo pa vendar le prazna, zato so usmiljenja vredni.

Iz Ljubljane. Družba kmetijska, kteri ni samo za to mar, da se povzdigne kmetijstvo v naši deželi, ampak tudi za to skrbí, da se kmetom olajšajo nadloge, je ravnokar po deželni vladi poslala prošnjo do ministerstva kmetijstva, naj blagovoli delati na to, da finančno ministerstvo veléva pozvediti silno škodo, ktera je ozimno setev zadela v mnozih krajih, in odpisati davek od poljá, na kterem bode celó malo ali ne bode celó nič pridelka. Že postava sama veleva, da po toči in druzih podnebnih uimah vničeno polje se olajša davka, letošnja huda zima pa je poljá naša še huje zadela kakor toča, kajti ta pokončá le nektere okolice, moča in mraz pa sta obširno pokončala setev zimsko, in kar sta ona dva še pustila gospodarjem, vzela jim je burja skozi več tednov ta mesec. Nadjati se je, da temeljito osnovana prošnja ne bode klic vpijočega v puščavi.

— (*1. zvezek letnika 1870. družbe kmetijske*) pod naslovom „Naznanila družbe kmetijske", vredjen po dr. Jan. Bleiweisu, je ravnokar v 11 pôlah prišel na svetlo in se razpošilja družbenikom.

— (*23 novih malih pošt za pisma in druge stvari*) na Kranjskem in 25 na Primorskem je ustanovilo ministerstvo kupčijstva.

— Naš rojak g. Vilelm Ogrinec je imenovan za c. k. okrajnepa adjunkta v Slovenjem Gradcu.

— (*Matično knjigo „Nauk o telovadbi"*) je c. kr. deželna vlada priporočila vsem šolom na Kranjskem, in je tudi 50 iztisov te potrebne knjige nakupila in razdelila med ljudske učitelje. Ravno v ta namen je kupila tudi 180 Matičinih zemljevidov in 180 iztisov Praprotnikove „Slovnice za prvence" in tudi še drugih slovenskih knjig in učilnih pomočkov.

— (*Predstava v gledališči na korist gospé Odijeve, učiteljice gospodičin dram. društva*) je učinila velikonočni pondeljek občinstvu jako prijeten večer. Z veliko pohvalo in vencem sprejeta beneficiantinja se je odlikovala v prvi igri „Pri klavirji", ki jo je gosp. J. Noli lepo poslovenil po francozki, in še posebno pa v komični, tudi po gosp. J. Cimpermanu dobro poslovenjeni opereti „Pijerot in Violeta" in vzlasti v tej tako izvrstno, da jej ni lahko para v tej roli. V prvi igri jej je stregla gospodičina Brusova jako dobro, še posebno pa gosp. V. Valenta z svojo mojstersko igro in simpatičnim svojim petjem, — v opereti pa, ktero je sè svojo urnostjo vodil pevovodja g. Förster, je delal gosp. J. Noli „stara čarovnika" prav v onem stilu, v kterem smo se nekdaj na Dunaji radovali nad Korntheurom in Nestrojem, gospodičina Neugebauerjeva pa je „Pijerota" pela na živahno hvalo; g. Šusteršič je v mali rolici „Poličinelovi" izbudil veliko smeha. Gospej Odijevi moremo hvaležni biti, da je ljubeznjivo cvetko francozke operete vsadila na naš domači vrt. — „Ultra", vesela igra od Šamberka, nam je že iz čitalnice dobro znana; prvikrat na javnem odru smo danes videli gospodičino R. Bonačevo; radostni rečemo, da ima očiten talent za dramatiko. Vsem trem igram, posebno pa prvi in drugi, je došla živahna pohvala od obilo zbranega občinstva, ki — čeravno lepo vreme gledišču ni ugodno — je napolnilo vse prostore

in je s tem najbolj pokazalo, da vé ceniti velike zasluge gospé Odijeve za narodno gledališče. Dramatično društvo ima v njej kapital, ki naj ga ohrani slovenski dramatiki tudi vprihodnje.

— (*Dramatično društvo*) napravi svojo zadnjo predstavo letošnje saisone v saboto dne 30. aprila. Predstavljala se bode prvič zanimiva francoska vesela igra „Pot skozi okno“ in ponavljala opereta „Pijerot in Violeta“, ktera se je jako priljubila pri zadnjej predstavi. Razen tega utegne se še igrati „Bob iz Kranja“ ali mesto te igre kaka druga. Bolj natančno poročamo o tem v prihodnjem listu.

— (*Čitalnica naša*) napravi prihodnjo nedeljo „besedo“ z malim plesom. Ta veselica sklene zimsko sêzono.

— (*O „besedi“, s ktero se je odprla čitalnica ribniška*) na velikonočni pondeljek, nam gospodje, ki so iz Ljubljane ondi bili, poročajo čuda lepe reči; vsi navdušeni so prišli lepega petja in izvrstno lepih govorov, ki so jih slišali iz ust kmetiških gospodarjev in druzih. Obširnega popisa radostni pričakujemo za prihodnji list.

— (*Tudi po časnikih slovenskih plavajo goske dandanes tako pogostoma*), da je treba večidel vprašati: je li pa to tudi resnica? Tako, na priliko, se je pisarilo nedavno, da se slovensko pravniško društvo snuje v Ljubljani, kterega pravila se bodo v kratkem predložila vladi v potrjenje; tudi govorniške vaje so vzete v program. Mi smo popraševali na pravih mestih po tem „snutku“, al našli nismo ne sledú ne tirú. — Drugikrat se je pisalo, da prof. Marn učí ruščino na gimnaziji ljubljanski, — al tudi tù je čul hitropisec nekaj, a ne pravega. — V isto vrsto spada tistih 1300 gold., o kterih se je besedovalo, da so bili ponujani za vredništvo vladnega slov. časnika. Vidi se, da očka „Tagblatt“ ima tudi slov. sinčeke.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Novo ministerstvo tedaj imamo. Imenuje se večidel le „začasno“, to je tako, ki bo skušalo vpeljati „spravo z deželami in narodi v „Cislajtaniji“. Ministri pravi so le trije: grof Potocki, grof Taaffe in vitez Tschabuschnigg. Potocki je ministerstvu prvosednik in poleg tega začasni voditelj ministerstva za kmetijstvo, -- grof Taaffe je minister notranjih oprav in poleg tega začasni voditelj ministerstva za deželno brambo, — bivši c. kr. dvorni svétnik najviše sodnije vitez Tschabuschnigg je minister pravosodja in poleg tega začasni voditelj ministerstva za šolstvo in bogočastje; zraven teh treh je začasno vodstvo ministerstva finančnega izročeno bivšemu višemu uradniku v istem ministerstvu K. Distleru, o kterem se govorí, da je oče nesrečne nove postave pridobitnega davka, — vodstvo ministerstva za kupčijstvo pa višemu uradniku v tem ministerstvu de Pretis-u, ki je dolgo služil nekdanjemu ministru Plener-ju in bode od njega težko bolji. Ako pogledamo v časnike vseh dežel, kterim je dano to novo ministerstvo, vidimo, da nihče ne dvomi nad njegovo poštenostjo in dobro voljo, odstraniti nezadovoljstvo in pomiriti narode, al na nobeni strani se ne kaže zaupanje do njega. Ministerstvo je sicer v „Wien. Abendp.“ samo dalo oklicati, da ne zahteva zaupanja, dokler si ga po djanji svojem ne zasluži. Al žal nam je, da moramo reči, da pot, po kteri ga je volja doseči svoj blagi namen: „mir med narodi“, ni prava pot. Noben umen človek sicer ne more prezreti strašanskih težav, s kterimi se ima ministerstvo boriti, al vsak zreli politikar priznava, da po tej sistemi, ktera je vrgla prejšnje ministerstvo, ne doide sreča Avstriji. Če si ministerstvo za podlago svojemu delovanju stavi decembersko ustavo, če slovanske in druge narode hoče pomiriti s tem, da Nemce v sprednjo vrsto stavi, za Boga! moti se, da doseže svoj cilj in konec. Sliši se, da se blagi minister Potocki posvetuje s Fišhofom; al čemu še dalje posvetovati se, ker knjiga Fišhofa je prav na drobno načrtala program, po kterem se more vrediti Avstrija; le začeti je treba izpeljavati to, kar Fišhof svetuje. Če tudi Čehi dandanes zahtevajo svoje državno pravo, in če Poljaki, izvzemši Smolkovo stranko, hočejo, da bi se jim posebne hruške pekle, se vendar federalizmu ne bodo ustavljali ne uni in ne ti, a tudi pošteni Nemci ne, kterim je za ohranjenje Avstrije več mar, kakor za to, da bi tudi vprihodnje gospodovali vsem drugim narodom. Dobro vemo sicer to, da Magjari na vso moč nasprotujejo federalizmu, ki bi tudi iz groba poklical druge narode ogerske krone; al enkrat se mora radikalno konec narediti dvojnima merama in vsi narodi cele Avstrije morajo ravnopravni biti. Menda ministerstvo sedanje to samo dobro previdi, zato se bojí, na vrat na nos v pravo djanje stopiti. Naj bode ministerstva predsedniku stanovitno vodilo to, kar mu je presvitli cesar naročil, rekši: „Naredite mir med mojimi narodi!“ — Poslednje dni je počil glas, ki je izbudil po Hrvaškem in Slovenskem neizmerno radost, da za nadškofa zagrebškega pride Strosmajer.

Doneski za Š. Jenkov spominek.

Gospodje narodni poslanci deželnega zbora kranjskega, poslano po dr. Jan. Bleiweisu 57 gold., — Baron Anton Zois 25 gold., — g. Vomberger, župnik na Primskavem 1 gld., — g. Jož. Levičnik, župan v Železnikah 1 gld., — g. Dominik, zdravnik v Železnikah 1 gold., — g. Omersa France, trgovec v Kranji 2 gold., — g. Indrich Rabas, inženir 10 gold., — iz Kamnika poslano 41 gold. 70 kr., — gospodje zemljemerci v Kranji 12 gld., — gospá Ivana Pleiweisova 5 gld., — g. Alojzi Rabič, posestnik v Radoljci 2 gold., — g. Janez Gracelj, posestnik v Radoljci 1 gold., — g. Josip Zavašnik, kupčijski pomočnik v Radoljci 1 gold., — g. Janez Lotrič v Radoljci 1 gold., — g. R. S. Mihelač, knjigovez v Radoljci 1 gold., — g. Josip Ambrožič v Radoljci 50 kr., — g. J. P. v Radoljci 40 kr., — g. J. S. v Radoljci 50 kr., — g. Janez Žumer iz Gorij 70 kr., — g. N. N. iz Save 50 kr., — gospodičina Ana Skulova iz Save 1 gld., — gospodičina Pola Skulova 1 gold., — g. Josip Pavčič, učitelj na Javorniku 1 gold., — gospá Ivana Blaž iz Save 1 gold., — g. O. J. Schröder iz Save 1 gold., — g. G. Setomini 1 gold., — g. Gregor Modic iz Jesenic 30 kr., — g. Josip Korazza iz Moste 1 gold., — g. J. A. Holcer iz Moste 1 gold., — g. Jernej Janša iz Save 50 kr., — g. Papež, zdravnik iz Save 50 kr., — g. Plahutar Franc iz Save 30 kr., — g. Anton Trevn iz Jesenic 50 kr., — g. F. S. v Kranji 5 gold.

Kursi na Dunaji 19. aprila.

5% metaliki 60 fl. 65 kr.	Ažijo srebra 120 fl. 65 kr.
Narodno posojilo 69 fl. 70 kr.	Cekini 5 fl. 86 kr.

Žitna cena

v Ljubljani 16. aprila 1870.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 10 — banaške 5 fl. 50. — turšice 3 fl. —. — soršice 3 fl. 73. — rži 3 fl. 40. — ječmena 3 fl. —. — prosa 2 fl. 90. — ajde 3 fl. —. — ovsa 2 fl. 50 — Krompir 2 fl. 10.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.